

УДК 338.2:658.15:330.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2025-1-4>

Мазур О.М.

аспірант

Класичного приватного університету

Трохимець О.І.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та маркетингу
Класичного приватного університету

Коренюк П.І.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту організацій і адміністрування
Дніпровського державного технічного університету, м. Кам'янське

Mazur O.

Postgraduate Student
Classical Private University

Trokhymets Olena

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Finance, Banking, Insurance and Marketing
Classic Private University

Koreniuk Petr

Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Management
Dniprovsky State Technical University, Kamianske

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

THE ESSENCE AND SIGNIFICANCE OF NATIONAL ECONOMIC SECURITY IN GLOBALIZATION

У статті досліджено сутність економічної безпеки України в умовах глобалізації, військових дій і сучасних викликів. Визначено ключові загрози, включаючи руйнування критичної інфраструктури, енергетичну залежність, фінансову нестабільність, соціальні дисбаланси, втрату людського капіталу та технологічну вразливість. Розглянуто механізми забезпечення економічної безпеки, такі як розвиток енергетичної незалежності, стимулювання інновацій, відновлення інфраструктури, створення інтегрованого моніторингу загроз. Запропоновано національну стратегію економічної безпеки, адаптацію міжнародного досвіду до українських умов, диверсифікацію економіки, модернізацію енергетичного сектору та реформування державного управління через цифровізацію. Акцент зроблено на інвестиціях у високотехнологічні галузі, які сприятимуть підвищенню стійкості економіки до викликів. Надано рекомендації для подолання внутрішніх і зовнішніх загроз шляхом структурних реформ та інновацій.

Ключові слова: економічна безпека, глобалізація, стратегічне управління, національна економіка, інновації, інфраструктура, енергетична незалежність, фінансова стабільність, соціальні загрози, міжнародний досвід.

This article delves into the pivotal concept of national economic security in the age of globalization, emphasizing its multifaceted nature and critical importance for safeguarding the stability and sovereignty of nations. Globalization has introduced new dimensions to economic security, manifesting as both opportunities and substantial threats. For Ukraine, these challenges are further exacerbated by ongoing military conflicts, which have significantly disrupted the country's economic framework. The study identifies key threats to Ukraine's economic security, including extensive infrastructure damage, depletion of industrial capacity, heightened energy dependence, financial instability, and technological stagnation. The article examines these challenges through the lens of contemporary global trends and their specific impact on Ukraine. It discusses the financial vulnerabilities stemming from war-induced inflation and budget deficits, which strain the national economy. Additionally, the dependence on external markets for strategic resources and energy supplies underscores the urgency for diversification and resilience-building measures.

The authors provide a detailed analysis of existing mechanisms for ensuring economic security, emphasizing the gaps and limitations that hinder their effectiveness. Specific attention is given to the inadequacy of current threat monitoring systems, which are primarily sector-specific and fail to provide a comprehensive national overview. The absence of adaptive strategies tailored to Ukraine's unique transitional economic conditions further complicates the implementation of effective policies. Proposed measures to enhance economic security include establishing an integrated national monitoring center to ensure real-time assessment and response to emerging threats. The article advocates for the development of a cohesive national strategy that aligns short-term stabilization efforts with long-term recovery goals, incorporating global best practices and adaptive planning methods. Emphasis is placed on leveraging digital technologies to reform governance structures and streamline economic management processes. Furthermore, the study highlights the strategic importance of fostering innovation and technological advancement. Investments in renewable energy and modernization of critical infrastructure are proposed as key drivers for achieving energy independence and reducing external vulnerabilities. By prioritizing these areas, Ukraine can mitigate the economic impact of ongoing conflicts and position itself for sustainable growth in a competitive global environment. This research contributes to the broader discourse on economic security by providing a case study of Ukraine, offering valuable insights into the complexities of maintaining stability in times of geopolitical turmoil. The findings underscore the necessity of integrated and forward-looking approaches to economic security management, tailored to the dynamic challenges of the modern world.

Keywords: economic security, globalization, strategic management, national economy, innovations, infrastructure, energy independence, financial stability, social threats, international experience.

Постановка проблеми. Національна економічна безпека є однією з ключових складових загальної безпеки держави. Умови глобалізації, яка супроводжується посиленням міжнародної інтеграції, національні економіки стають більш вразливими до зовнішніх впливів. Зокрема, йдеться про фінансову нестабільність, залежність від зовнішніх ринків, втрату контролю над стратегічними ресурсами та ризики економічної нерівності.

Зазначені виклики потребують удосконалення підходів до управління економічною безпекою держави. Особливе значення має розробка стратегічних інструментів, які дозволяють ефективно оцінювати ризики, адаптуватися до зовнішніх змін та захищати економічні інтереси країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сфері економічної безпеки держави та підприємств проведено низку важливих досліджень, які охоплюють теоретичні основи, аналіз загроз і механізмів забезпечення. Однак, окремі аспекти цієї проблематики потребують подальшого вивчення. Роботи З.Б. Живка [6] та О.В. Ареф'євої [1] акцентують увагу на взаємозв'язку між економічними, політичними та соціальними аспектами забезпечення економічної безпеки. Живко визначив сутність економічної безпеки, її механізми забезпечення та управління, наголошуючи на інтеграції багатовимірному підході. Ареф'єва підкреслила значення інновацій як ключового чинника адаптації до сучасних викликів. У роботах М.О. Кизима, І.Ю. Матюшенка та інших [7] розглянуто перспективи розвитку нанотехнологій, які можуть відіграти важливу роль у зміцненні економічної безпеки, зокрема в умовах глобальної конкуренції. Окремо слід виділити дослідження Геєця В.М. та його колег [4], які зосереджуються на моделюванні економічної безпеки на рівні держави, регіонів та підприємств. Вони запропонували багаторівневий підхід, що дозволяє враховувати специфіку кожного рівня. Попри те, більшість теоретичних робіт не приділяє достатньої уваги адаптації цих концепцій до умов воєнного стану та глобалізаційних викликів. Дослідження загроз економічній без-

пеці були проведені рядом авторів. Васильців Т.Г. та Пасічник М.Б. [2] проаналізували внутрішні та зовнішні загрози, зокрема енергетичну залежність та макроекономічну нестабільність. Водночас, роботи Дулеби Н.В. [5] сфокусовані на галузевих аспектах, таких як загрози для автотранспортних підприємств, включаючи залежність від енергоресурсів. Шуміло О.С. [17] розглянув загрози, які впливають на торговельні підприємства, акцентуючи на потребі у формуванні гнучких стратегій адаптації до ринкових змін. Проте систематизація загроз у контексті воєнного стану залишається недостатньо вивченою. Особлива увага приділяється механізмам забезпечення економічної безпеки. Роботи Маслак О.І. і Гришко Н.Є. [8] пропонують концептуальні підходи до визначення раціонального рівня економічної безпеки підприємств. Нікітіна А.В. [10] акцентує увагу на глобальних інтеграційних викликах та необхідності модернізації управлінських процесів. У роботах Яременка О.Ф. [18] розроблено специфічні механізми управління економічною безпекою для машинобудівних підприємств, враховуючи технологічні зміни. Салод С.В. [15] запропонував теоретичні моделі управління у сфері електропостачання, які можуть бути інтегровані до більш загальної концепції забезпечення економічної безпеки. У роботі Пономарьової М.С., Кривошеї Є.В. та Захарова І.К. роль національної безпеки визначається як ключовий фактор забезпечення стабільного розвитку держави та підвищення конкурентоспроможності її економіки. Автори підкреслюють, що економічна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки, оскільки вона створює умови для сталого розвитку підприємств, зниження ризиків та підвищення адаптивності до зовнішніх викликів [19].

Незважаючи на значний внесок дослідників, залишаються невирішеними такі питання: інтеграція міжнародного досвіду забезпечення економічної безпеки в українські реалії; розробка стратегій адаптації до умов воєнного стану; систематизація загроз економічній безпеці у контексті глобалізації; використання сучасних інструментів прогнозу-

вання, таких як форсайт-технології. Таким чином, сучасна наука має зосередитись на розробці інноваційних підходів, які б дозволили врахувати специфіку української економіки в умовах глобальних викликів і воєнного стану.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. У сучасних дослідженнях економічної безпеки недостатньо уваги приділяється питанням глобалізації як ключового чинника, що змінює традиційні підходи до управління національною економікою. Глобалізація створює як нові можливості, так і значні ризики для економічної безпеки. Зокрема, недостатньо досліджено вплив міжнародних фінансових криз, які стають частішими та глибшими, на економічну стабільність держави. Інтеграційні процеси, такі як входження до міжнародних економічних об'єднань або угоди про вільну торгівлю, також вимагають детального аналізу через їхній вплив на національну економіку. Крім того, технологічна трансформація, яка є невід'ємною частиною глобалізації, створює нові виклики, пов'язані зі зміною структури ринку праці, необхідністю інвестицій у технології та посиленням конкурентного тиску на національних виробників.

Відсутність адаптивних стратегій управління економічною безпекою є ще одним значним недоліком у сучасних дослідженнях. Незважаючи на значну кількість наукових праць, питання адаптації міжнародних стратегій управління до умов перехідних економік залишається невирішеним. Для України, яка стикається з численними внутрішніми та зовнішніми викликами, це є особливо важливим завданням. Умови економічної нестабільності, залежність від експорту сировини та недостатній рівень інноваційного розвитку потребують стратегій, що враховують унікальні особливості національної економіки. Водночас адаптація таких стратегій вимагає врахування міжнародного досвіду, зокрема країн, які успішно подолали подібні виклики.

Методики моніторингу загроз економічній безпеці, які використовуються нині, орієнтовані переважно на аналіз ситуації в окремих галузях або підприємствах. Такий підхід не дозволяє оцінити загальний стан економічної безпеки країни, особливо з огляду на вплив глобальних процесів. Бракує комплексного підходу, що враховує політичні, соціальні та технологічні аспекти, які є невід'ємною частиною системи економічної безпеки. Крім того, відсутність єдиної системи моніторингу ускладнює своєчасне виявлення загроз і розробку відповідних заходів реагування.

Ще однією невирішеною проблемою є слабка інтеграція міжнародного досвіду у сферу управління економічною безпекою. Українська наукова думка недостатньо враховує передові практики стратегічного планування та сценарного моделювання, які успішно використовуються у розвинених країнах. Зокрема, такі країни, як Німеччина, Швеція чи Сінгапур, мають ефективні механізми прогнозування загроз та розробки адаптивних стратегій. Неврахування цих напрацювань обмежує потенціал формування ефективної стратегії економічної безпеки України.

Отже, сучасна наука потребує більш глибокого дослідження впливу глобалізації на економічну безпеку, розробки адаптивних стратегій управління, вдосконалення методик моніторингу загроз та інтеграції міжнародного досвіду. Це дозволить створити ефективну систему управління економічною безпекою, здатну реагувати на виклики сучасного глобального середовища.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сутності та значення національної економічної безпеки в умовах глобалізації, аналізі основних загроз, чинників і механізмів її забезпечення, а також у розробці рекомендацій щодо вдосконалення стратегічного управління економічною безпекою України з урахуванням викликів глобалізаційних процесів та міжнародного досвіду.

Виклад основних результатів дослідження. Національна економічна безпека залишається визначальним чинником стабільності держави та її здатності забезпечувати економічний суверенітет, конкурентоспроможність і захист від внутрішніх та зовнішніх загроз. Глобалізація значно ускладнила управління економічною безпекою, додавши нові виклики, такі як фінансові кризи, технологічні зрушення, воєнні конфлікти та геополітична нестабільність. Для України ці виклики є особливо актуальними в умовах тривалої війни, яка суттєво впливає на всі аспекти економічного життя [2; 3]. Економічна безпека в умовах глобалізації є багатовимірною системою, яка охоплює фінансову стабільність, енергетичну незалежність, технологічну спроможність, соціальну рівновагу та політичну стабільність. Сучасні загрози для економічної безпеки включають:

1. Воєнні дії та геополітичні конфлікти. Повномасштабна війна в Україні створює значні ризики для економіки, зокрема: руйнування інфраструктури, втрату людського капіталу, скорочення виробничого потенціалу та падіння інвестиційної привабливості. За оцінками Світового банку, прямі збитки від війни вже перевищили 500 млрд доларів, і ця цифра продовжує зростати.

2. Енергетична залежність. Україна залишалася залежною від імпорту енергетичних ресурсів, що стало критичним у зв'язку з руйнуванням енергетичної інфраструктури під час війни. Відновлення та модернізація цієї галузі є пріоритетом для забезпечення енергетичної незалежності.

3. Фінансова нестабільність. Високий рівень інфляції, дефіцит бюджету та залежність від зовнішніх запозичень підсилюють вразливість економіки. Військові витрати, які перевищують 50% бюджету, створюють додатковий тиск на державні фінанси.

Сучасні виклики для економічної безпеки України набувають багатовимірного характеру, що зумовлено воєнними діями, глобалізаційними процесами та внутрішніми структурними дисбалансами. Ці загрози можна класифікувати за кількома ключовими напрямками: економічними, соціальними та технологічними [4; 6]. Однією з головних економічних загроз є руйнування критичної інфраструктури через військові дії. Знищення транспортних мереж, мостів, залізниць, аеропортів та портів суттєво

ускладнює логістичні процеси, які є основою функціонування внутрішнього ринку та експорту. Особливо гостро це питання постає у контексті блокування морських портів, що значно обмежує експорт зернових культур та іншої сільськогосподарської продукції, на якій базується значна частина української економіки. Втрата промислового потенціалу є ще однією серйозною загрозою. Бойові дії в регіонах з високим рівнем промислової концентрації, таких як Донецька, Луганська та Запорізька області, призвели до зупинки роботи ключових підприємств. Ця ситуація впливає на зниження виробничих потужностей, зменшення експорту продукції з високою доданою вартістю та втрату частки української продукції на міжнародних ринках. Фінансова нестабільність також є визначальним фактором, що посилює вразливість економіки. Високий рівень інфляції, значний дефіцит державного бюджету та залежність від зовнішніх фінансових запозичень створюють додатковий тиск на економічну систему країни. Воєнні витрати, які перевищують 50% загального бюджету, обмежують можливості держави інвестувати в розвиток критичних секторів економіки та забезпечувати соціальні потреби населення.

Масова міграція працездатного населення є однією з найбільш критичних соціальних проблем, спричинених війною. За даними міжнародних організацій, мільйони українців виїхали за кордон, шукаючи безпеки та роботи, що суттєво скорочує трудовий потенціал країни. Це, у свою чергу, створює додатковий тиск на внутрішній ринок праці, зменшує рівень надходжень до бюджету від податків на доходи фізичних осіб та знижує обсяги споживання. Зростання рівня безробіття є ще однією значною соціальною загрозою. Руйнування бізнесу, скорочення робочих місць у постраждалих регіонах, а також нестача інвестицій у створення нових робочих місць призводять до посилення економічної нерівності. Водночас безробіття має негативний вплив на соціальну стабільність та рівень купівельної спроможності населення.

Соціальна нерівність стає дедалі гострішою проблемою. Різке падіння доходів більшості населення, поєднане зі зростанням цін на основні товари та послуги, сприяє формуванню незадоволення серед громадян. Це може призводити до посилення соціальної напруги, протестів і навіть політичної дестабілізації. Відставання у впровадженні новітніх технологій є важливою проблемою, що зумовлена значним скороченням інвестицій у науку та дослідження. Під час війни значна частина державного бюджету спрямовується на військові потреби, що обмежує можливості для розвитку наукових програм та інновацій. Це знижує конкурентоспроможність України на світовому ринку високих технологій [6]. Руйнування високотехнологічного сектору, особливо в східних регіонах країни, ще більше загострює цю проблему. Підприємства, що спеціалізувалися на розробці та виробництві інноваційної продукції, знищені або змушені скоротити обсяги виробництва. Це створює вакуум у високотехнологічних галузях та зменшує можливості для залучення іноземних ін-

вестицій у ці сектори. Зменшення доступу до міжнародних ринків технологій та обмеження співпраці з міжнародними компаніями через воєнні дії також негативно впливає на розвиток інновацій. Втрата експертного потенціалу через міграцію висококваліфікованих фахівців та науковців погіршує можливості для відновлення високотехнологічного сектору в післявоєнний період.

Сучасні виклики економічної безпеки України в умовах війни охоплюють широкий спектр загроз, що потребують системного підходу до їх оцінки та вирішення. Глибший аналіз кожної із зазначених загроз дозволить розробити ефективні механізми для їх подолання, спрямовані на відновлення економіки, зміцнення соціальної стабільності та забезпечення технологічного розвитку країни [7].

Одним із ключових механізмів забезпечення економічної стійкості є створення енергетичної незалежності країни. Це передбачає розвиток нових потужностей з виробництва електроенергії, особливо відновлюваних джерел, таких як сонячна та вітрова енергетика. Водночас необхідно диверсифікувати постачання енергетичних ресурсів шляхом налагодження нових партнерських відносин з постачальниками енергоносіїв, що зменшить залежність від одного джерела. Модернізація існуючої інфраструктури та впровадження технологій енергозбереження також є важливими складовими цього процесу.

Інвестиції у реконструкцію транспортної мережі, логістичних центрів та промислових об'єктів мають стати пріоритетним завданням для держави. Особливу увагу слід приділити регіонам, що зазнали значних руйнувань під час військових дій. Відновлення інфраструктури повинно відбуватися з урахуванням сучасних стандартів стійкості, що дозволить не лише відновити втрачені потужності, але й підвищити їхню ефективність та адаптацію до можливих загроз у майбутньому.

Для забезпечення довгострокової економічної стійкості необхідно активізувати інноваційний розвиток. Державні програми підтримки високотехнологічних галузей, орієнтованих на експорт, можуть стати потужним інструментом модернізації економіки. Це включає створення технопарків, грантових програм для наукових розробок та стимулювання співпраці між науковими установами і приватним сектором. Особливу увагу слід приділити підтримці підприємств, які розробляють технології подвійного призначення, що можуть бути застосовані як у цивільному, так і у військовому секторі [9].

З огляду на тривалу війну, необхідно розробити стратегії адаптації економіки до нових викликів. Це передбачає впровадження спеціальних заходів для підтримки бізнесу, який працює в умовах підвищених ризиків, включаючи податкові пільги, спрощення регуляторних процедур та державні гарантії для отримання кредитів. Особливу увагу слід приділити малому та середньому бізнесу, який є основою економіки, але найбільш вразливий до наслідків війни.

Створення єдиного центру моніторингу економічної безпеки дозволить оперативно оцінювати

ризиків та прогнозувати їхній вплив на економіку. Такий центр має забезпечувати комплексний підхід до аналізу, враховуючи геополітичні, економічні, соціальні та технологічні аспекти. Важливим елементом є впровадження автоматизованих систем збору та обробки даних, що підвищить ефективність моніторингу та забезпечить своєчасність прийняття управлінських рішень [12].

Для досягнення стійкого розвитку необхідно створити національну стратегію економічної безпеки, яка враховуватиме як короткострокові, так і довгострокові цілі. У короткостроковій перспективі стратегія має зосереджуватися на забезпеченні стабільності економіки, включаючи відновлення інфраструктури, підтримку соціальних програм та стабілізацію фінансової системи. Довгострокові цілі повинні включати диверсифікацію економіки, розвиток інноваційних технологій та підвищення конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Ефективність державного управління є ключовим фактором забезпечення економічної безпеки. Для цього необхідно впроваджувати цифрові технології, які спростують управлінські процеси та підвищують їхню прозорість. Зокрема, це стосується автоматизації процедур державних закупівель, моніторингу державного бюджету та адміністрування податків. Крім того, важливо забезпечити підготовку та підвищення кваліфікації державних службовців, які працюють у сфері економічної безпеки, з метою підвищення їхньої компетентності та здатності адаптуватися до сучасних викликів.

Висновки. Національна економічна безпека в умовах глобалізації та воєнних дій є багатовимірною системою, яка охоплює фінансову, енергетичну, соціальну та технологічну складові. Сучасні виклики, такі як руйнування інфраструктури, зниження виробничого потенціалу, фінансова нестабільність, масова міграція та залежність від зовнішньої підтримки, потребують кардинального переосмислення підходів до її забезпечення. Глобалізація посилює взаємозалежність економік, створюючи нові можливості для розвитку, але також і загрози, зокрема вплив міжнародних фінансових криз, інтеграційних процесів та технологічних трансформацій. Воєнні дії в Україні додатково ускладнили ситуацію, зробивши актуальними питання енергетичної незалежності, стабілізації державних фінансів, відновлення інфраструктури та стимулювання інноваційного розвитку.

Для зміцнення економічної безпеки України необхідно: по-перше, запровадити інтегральний моніторинг загроз через створення єдиного центру оцінювання економічної безпеки, що дозволить оперативно реагувати на зміни в геополітичній та економічній ситуації. По-друге, розробити національну стратегію економічної безпеки, яка включатиме короткострокові заходи стабілізації та довгострокові плани відновлення економіки із врахуванням воєнних ризиків. По-третє, реформувати державне управління через впровадження цифрових технологій, що підвищать ефективність і прозорість управлінських процесів. По-четверте, стимулювати інноваційний розвиток і диверсифікацію

економіки, зокрема через розвиток високотехнологічних галузей, які орієнтовані на експорт. Особливу увагу слід приділити енергетичній незалежності, впровадженню відновлюваних джерел енергії та модернізації енергетичної інфраструктури. Лише за умови реалізації цих заходів Україна зможе забезпечити свою економічну безпеку та адаптуватися до викликів сучасного глобалізованого світу.

Бібліографічний список:

1. Ареф'єва О. В. Інноваційні імперативи формування економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2014. Вип. 50. С. 132–142.
2. Васильців Т. Г., Пасічник М. Б. Чинники та джерела загроз економічній безпеці підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. № 10. С. 128–135.
3. Вовк О. М., Ковальчук А. М. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах конкурентної економіки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 20–32. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2019.20-32>
4. Геєць В. М., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Черняк О. І. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія. Харків: ВД «Інжек», 2006. 240 с.
5. Дулеба Н. В. Визначальні фактори впливу на економічну безпеку автотранспортних підприємств. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2011. № 8. С. 289–291.
6. Живко З. Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізм забезпечення та управління: монографія. Львів: Ліра-Прес, 2012. 256 с.
7. Кизим М. О., Матюшенко І. Ю., Шостак І. В., Данова М. О. Форсайт-прогнозування пріоритетних напрямів розвитку нанотехнологій і наноматеріалів у країнах світу й Україні: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2015. 272 с.
8. Маслак О. І., Гришко Н. Є. Управління економічною безпекою підприємства на принципах забезпечення її раціонального рівня. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 1. С. 198–208.
9. Мойсеєнко І. П. Системний механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2013. № 1. С. 284–291.
10. Нікітіна А. В., Горюхов Д. А., Бабич Д. В. Управління економічною безпекою автотранспортних підприємств в глобальному середовищі: монографія. Харківський національний автомобільно-дорожній університет. Харків: ХНАДУ, 2015. 210 с.
11. Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу. Рішення Ради Національного банку України від 12.09.2017 р. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=55564681>
12. Пашнюк Л. О. Економічна безпека підприємства: сутність, складові та фактори забезпечення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 22. С. 48–50.
13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
14. Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020». Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
15. Салоїд С. В. Механізм управління економічною безпекою підприємства: теоретичний аспект електропостачання. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2017. Вип. 14. С. 250–255.
16. Хашиєва Л. В. Сутність і поняття стратегічного управління. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-4/doc/1/14.pdf>

17. Шуміло О. С. Чинники та загрози економічній безпеці торговельних підприємств. *Бізнес Інформ*. 2015. № 11. С. 240–245.
18. Яременко О. Ф. Механізм управління економічною безпекою машинобудівного підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (машинобудування). Хмельницький : ХНУ, 2009. 224 с.
19. Пономарьова М. С., Кривошея Є. В., Захаров І. К. Маркетингові завдання в посиленні конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та зростанні економічної безпеки держави. Економічна безпека держави в контексті національних інтересів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 23 квіт. 2021 р.) Харків : ХНУВС, 2021 С. 134–136.

References:

1. Arefieva, O. V. (2014). Innovatsiini imperatyvy formuvannya ekonomichnoi bezpeky mashynobudivnykh pidpriemstv [Innovative imperatives of economic security formation of machine-building enterprises]. *Problemy systemnoho pidkholodu v ekonomitsi*, 50, 132–142.
2. Vasylytsiv, T. H., & Pasichnyk, M. B. (2008). Chynnyky ta dzherela zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva [Factors and sources of threats to enterprise economic security]. *Naukovy visnyk NLTU Ukrainy*, 10, 128–135.
3. Vovk, O. M., & Kovalchuk, A. M. (2019). Stratehichne upravlinnia rozvytkom pidpriemstv v umovakh konkurentnoi ekonomiky [Strategic management of enterprise development in a competitive economy]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy*, 1, 20–32. <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1.2019.20-32>
4. Heyets, V. M., Kyzym, M. O., Klebanova, T. S., & Chernyak, O. I. (2006). Modeliuvannya ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo [Modeling economic security: state, region, enterprise]. Kharkiv: VD "Inzhnek".
5. Duleba, N. V. (2011). Vyznachalni faktory vplyvu na ekonomichnu bezpeku avtotransportnykh pidpriemstv [Determinant factors influencing the economic security of motor transport enterprises]. *Upravlinnia proektamy, systemnyi analiz i lohistyka. Tekhnichna seriia*, 8, 289–291.
6. Zhivko, Z. B. (2012). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, mekhanizm zabezpechennia ta upravlinnia [Economic security of the enterprise: essence, mechanism of ensuring and management]. Lviv: Liga-Press.
7. Kyzym, M. O., Matyushenko, I. Yu., Shostak, I. V., & Danova, M. O. (2015). Forsait-prohnozuvannya priorytetnykh napriamiv rozvytku nanotekhnologii i nanomaterialiv u krainakh svitu i Ukraini [Foresight forecasting of priority directions for the development of nanotechnologies and nanomaterials in the world and Ukraine]. Kharkiv: VD "Inzhnek".
8. Maslak, O. I., & Hryshko, N. Ye. (2013). Upravlinnia ekonomichnoi bezpekoiu pidpriemstva na pryntsypakh zabezpechennia yii ratsionalnoho rivnia [Managing the economic security of the enterprise based on the principles of ensuring its rational level]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, 1, 198–208.
9. Moiseienko, I. P. (2013). Systemnyi mekhanizm upravlinnia finansovo-ekonomichnoi bezpekoiu pidpriemstva [Systematic mechanism for managing financial and economic security of the enterprise]. *Naukovy visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Serii ekonomichna*, 1, 284–291.
10. Nikitina, A. V., Horovyi, D. A., & Babych, D. V. (2015). *Upravlinnia ekonomichnoi bezpekoiu avtotransportnykh pidpriemstv v hlobalnomu seredovyskhi* [Management of economic security of motor transport enterprises in the global environment]. Kharkiv National Automobile and Road University.
11. National Bank of Ukraine. (2017). *Osnovni zasady hroshovo-kredytnoi polityky na 2018 rik ta serednostrokovu perspektivu* [Basic principles of monetary policy for 2018 and the medium-term perspective]. Available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=55564681>
12. Pashniuk, L. O. (2012). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, skladovi ta factory zabezpechennia [Economic security of the enterprise: essence, components, and factors of provision]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 22, 48–50.
13. President of Ukraine. (2015a). *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku "Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy"* [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated May 6, 2015, "On the National Security Strategy of Ukraine"]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
14. President of Ukraine. (2015b). *Pro Stratehiu staloho rozvytku "Ukraina 2020"* [On the Sustainable Development Strategy "Ukraine 2020"]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
15. Saloid, S. V. (2017). Mekhanizm upravlinnia ekonomichnoi bezpekoiu pidpriemstva: teoretychnyi aspekt elektropostachannia [Mechanism for managing the economic security of the enterprise: theoretical aspect of electricity supply]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "KPI"*, 14, 250–255.
16. Khashyieva, L. V. (2009). Sutnist i poniattia stratehichnoho upravlinnia [The essence and concept of strategic management]. Available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-4/doc/1/14.pdf>
17. Shumylo, O. S. (2015). Chynnyky ta zahrozy ekonomichnii bezpetsi torhovelnykh pidpriemstv [Factors and threats to the economic security of trade enterprises]. *Biznes Inform*, 11, 240–245.
18. Yaremenko, O. F. (2009). *Mekhanizm upravlinnia ekonomichnoi bezpekoiu mashynobudivnoho pidpriemstva* [Mechanism for managing the economic security of a machine-building enterprise] (Doctoral dissertation, Khmelnytskyi National University).
19. Ponomaryova, M. S., Kryvosheia, Ye. V., & Zakharov, I. K. (2021). Marketynhovi zavdannia v posylenni konkurentospromozhnosti subiektiv hospodariuvannya ta zrostanti ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Marketing tasks in strengthening the competitiveness of business entities and increasing economic security of the state]. *Ekonomichna bezpeka derzhavy v konteksti natsionalnykh interesiv*, 134–136.